

LIETUVOS NACIONALINĖ
MARTYNO MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

Kovas | 2018

tarp KNYGŲ

#GYVASŽODIS

Nijolė Laurinkienė. Tekančio laiko ritmu 1

ĮVYKIS

Daina Dailidonienė. Kad UŽDRAUSTA niekada nepasikartotų 3

Arida Riaubienė. Kaip „medaus puodynė“ virto solidžia paroda 5

TEMA / BIBLIOTEKŲ ERDVĖ

Vaiva Markevičiūtė. Vieta, kur stabteli žingsnis ir žvilgsnis 9

PROJEKTAI

Svajūnė Pankratovienė. Lietuvių literatūros klasikos kolekcija nuo šiol – spalvingesnė 13

TYRIMAS

Laima Kutiščeva, Genovaitė Ivaškevičienė. Savivaldybių viešųjų bibliotekų fondų sistema 15

BIBLIOTEKŲ TURTAI / VYDŪNO METAI

Vydūno laišakai Kazimierui Barėnui. Parengė Raimundas Klimavičius 18

GREIMO METŲ AIDAI

Jūratė Levina, Silvija Stankevičiūtė. Žinomas ir atrandamas Greimas 23

POKALBIS

Rimantas Balsys: „Mituose slypi išmintis ir net šių dienų aktualijos“ 26

Kalbėjosi Daiva Janavičienė

SUKAKTYS

Vidas Račius. „Nėra įdomesnio darbo už darbą su knyga“ 29

TARPTAUTINĖ VAIKŲ KNYGOS DIENA

Inese Žandere. Knygoje mažas yra didelis 32

KRONIKA

Vaiva Markevičiūtė. Išrinktos pačios pačiausios 33

Vaidenė Grybauskaitė. Džiaugiamės ne tik atkurta valstybe, bet ir unikalia kalba 34

KRONIKA / ŽINIOS IŠ LIETUVOS BIBLIOTEKŲ 36

IN MEMORIAM

Domas Kaunas. Akademiką Zigmą Zinkevičių [1925 01 04–2018 02 20] išlydint 41

Irena Krivienė. Darbais ir gyvenimu liudijęs meilę gimtajam kraštui: 42

Gintis Martynas Procuta (1933 11 11–2018 02 21)

TAPATYBĖS ŽENKLAI

Elvyda Lazauskaitė. Skaistūs karalaitis ir darbininkų globėjas 43

Vygaudo Juozaičio (3), Monikos Jasevičiūtės (9), Lauras Guokės (23) nuotr.

REDAKCIJA

Jūratė BIČKAUSKIENĖ (vyr. redaktorė)

Tel. (8 5) 239 8687; mob. tel. 8 618 58 205, el. p. jurate.bickauskienė@lnb.lt

Asta STIRBYTĖ (vyr. redaktoriaus pavaduotoja)

Tel. (8 5) 239 8687, el. p. asta.stirbyte@lnb.lt

Vaidenė GRYBAUSKAITĖ (kronikos redaktorė)

Tel. (8 5) 263 9110, el. p. vaidene.grybauskaite@lnb.lt; tk@lnb.lt

Violeta KUZMAITĖ (platinimas)

Tel. (8 5) 263 9111, el. p. violeta.kuzmaite@lnb.lt

Kostas STANKEVIČIUS (dizaineris)

VIRŠELIUOSE

Pirmame: Lietuvos, Latvijos ir Estijos nacionalinių bibliotekų surengtos parodos „Bus uždrausta: Baltijos šalių knygos 1918–1940“ informacinis stendas. Po 1940 m. okupacijos svetimos šalies valdžia nacionalinę knygų leidybą matys kaip pavojingą naujam režimui. *Kosto Stankevičiaus nuotr.*

Ketvirtame: Kryždirbystė – Lietuvos nacionalinio savitumo išraiška. Redakcija, bendradarbiaudama su Lietuvos nacionalinio muziejaus Etninės kultūros skyriumi, supažindina su lietuvių garbintais šventaisiais. Kovo numeryje – šv. Kazimieras. XX a. pradžia, Rytų Lietuva. *Arūno Baltėno nuotr.*

REDAKCIJOS KOLEGIJA

Danguolė ABAZORIUVIENĖ

Jūratė BIČKAUSKIENĖ

Vytautas GUDAITIS

Prof. dr. Renaldas GUDAUSKAS

(pirmininkas)

Dr. Rasa JANUŠEVIČIENĖ

Dr. Laura JUCHNEVIČ

Dr. Ineta KRAULS-WARD

Irena KRIVIENĖ

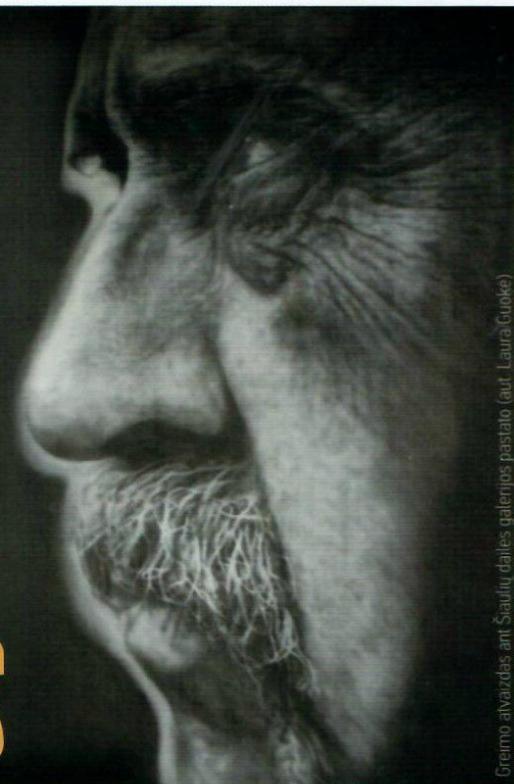
Gražina LAMANAUSKIENĖ

Sandra LEKNICKIENĖ

Viktorija PUKĖNAITĖ

Jolita STEPONAITIENĖ

ŽINOMAS IR ATRANDAMAS GREIMAS

Greimo atvaizdas ant Šiaulių dailės galerijos pastato (aut. Laura Gluoke)

Jūratė Levina,
Silvija Stankevičiūtė

UNESCO ir Lietuvos Vyriausybei pakvietus, 2017-aisiais pasaulyje ir Lietuvoje švęstas Greimas. Toks teiginys nusakytų praėjusiais metais nuaidėjusių renginių, diskusijų, leidinių, publikacijų ir atminimo ženklų, skirtų semiotiko, kalbininko, mitologo Algirdo Juliaus Greimo (1917–1992) atminimui, gausą.

Įvykių virtinė prasidėjo vasario mėnesį, kasmetėje Vilniaus knygų mugėje surengtame LRT Forume aptariant Greimo reikšmę Lietuvai ir pristatant 2017-aisiais numatytas išleisti knygas. Kovo 9-oji, Greimo gimimo diena, buvo švenčiama iškilmingu minėjimu Vilniaus rotušėje, Greimo paveldo archyvinės medžiagos parodomis Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerijoje ir Vilniaus universiteto bibliotekoje, vardinių Greimo auditorijų Vilniaus bei Šiaulių universitetuose atidarymu.

RENGINIAI

Per visus metus pasaulyje buvo įgyvendinta daugiau nei pusė šimto įvairių renginių. Lietuvos mokslininkai, kurių branduolys susitelkęs Vilniaus universitete paties Greimo iniciatyva įsteigtame A. J. Greimo semiotikos ir literatūros teorijos centre, dalyvavo semiotikai skirtuose kongresuose, simpoziumuose ir konferencijose Paryžiuje, Vroclave, Maskvoje; sutelkė tarptautinę Greimo semiotikai skirtą sekciją 13-ajame pasauliniame semiotikos kongrese, kuris mokslininko šimtmečio proga vyko Kaune birželio mėnesį, organizavo jos veiklą ir patys dirbo joje visą savaitę; kalbėjo apie Greimą mokslininkams, studentams, moksleiviams ir visuo-

menei Lietuvoje rengtuose forumuose, konferencijose, studijų savaitėse ir kultūros renginiuose.

Greimo metais išleistos proginės ir suvenyrinės monetos, rengti plenerai ir meno darbų konkursai bei parodos. Per Prancūziją, Belgiją ir Lietuvą keliavo interaktyvi trikalbė paroda „Pasaulis semiotiko akimis“, ji parodyta ir Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje. Šis bei kiti edukaciniai ir visuomenei skirti renginiai suteikė galimybę „pasimatuoti“ semiotiko profesiją.

KNYGOS

Vis dėlto Greimo – mokslo ir kultūros žmogaus – palikimo tyrėjų ir platintojų dėmesio centre išlieka knygos. Ryškiausias ir reikšmingiausias Greimo metų leidinys – 2017-ųjų pradžioje išėjęs knygos „Algirdas Julius Greimas: asmuo ir idėjos“ (sudarė Arūnas Sverdiolas. Vilnius: „Baltos lankos“) pirmas tomas. Pirmąjį numatyto dvitomio tomą sudaro paties Greimo autobiografiniai bandymai, pokalbiai su juo, mokslininko laišakai įvairiems kultūros ir visuomenės veikėjams, rašyti nuo 1942-ųjų iki gyvenimo pabaigos, taip pat atsiminimai apie jį. Rinktinėje atsiskleidžia ne tik Greimo biografijos detalės, bet ir jo pastangos dalyvauti Lietuvos kultūriniame, visuomeniniame, politiniame

gyvenime, projektuoti ateitį. Greta Greimo čia pasirodo ir jo aplinkos asmenybės: bendraklasiai Jonas Kabelka ir Vytautas Abraitis, rezistencijos bendražygiai Algirdas Vokietaitis, Jonas Deksnys, Bronys Raila ir Henrikas Žemelis, poetai Jonas Aistis, Henrikas Radauskas ir Tomas Venclova, Greimo semiotikos ir mitologijos tyrinėjimų pagalbininkai ir mokiniai Kęstutis Nastopka, Bronys Savukynas, Saulius Žukas ir dar daugelis kitų.

Tomas parengtas ištyrus Lietuvos viešųjų ir privačių archyvų medžiagą, jame siekiama publikuoti kuo daugiau anksčiau neskelbtų ne tik Greimo studijoms, bet ir visai lituanistikai bei lietuvių istorijos tyrimams svarbių šaltinių. Antrą knygos tomą, kuris skirtas Greimo moksliniam paveldui ir jo semiotikos raidai Europoje ir Lietuvoje, rengiamasi išleisti šiais metais.

Per praėjusius metus lietuviškas Greimas tapo pasiekiamas ir kitakalbiamis skaitytojams. 2017 m. pradžioje išėjo pirmosios jo mitologijos studijų rinktinės „Apie dievus ir žmones“ vertimas į rusų kalbą («О богах и людях», vertė Marija Čepaitytė. Maskva: „Neolit“, bendradarbiaujant su leidykla „Balto lankos“). Tarptautiniame semiotikos kongrese Paryžiuje gegužės pabaigoje viso pasaulio semiotikai jau galėjo išgysyti Greimo lietuviškų tekstų vertimų į prancūzų kalbą rinktinę „Du sens en exil: Chroniques lithuaniennes“ („Apie prasmę tremtyje: lietuviškos kronikos“, sudarė Kęstutis Nastopka ir Saulius Žukas, į prancūzų k. vertė Lina Perkauskytė. Limožas: „Lambert-Lucas“), Greimo prancūzakalbiams mokiniams ir sekėjams atvėrusią jo lietuviškosios asmenybės briaunas.

Iki šiol daugiau Greimą – mokslininką pažinojusiems prancūzams lietuviškasis Greimas pasirodė tikras atradimas ir čia pat sulaukė kūrybinių interpretacijų: dar rengiant „Lietuviškas kronikas“, pagal prancūziškus Greimo semiotinių darbų ir lietuviškus tekstus prancūzų aktorė Dominique Frot sukūrė monospektaklį „L'inattendu se dérobe“ („Netikėtumas slepiasi“), kuris buvo parodytas Paryžiaus merijoje praėjusių metų gegužę ir Vilniuje šių metų vasarį.

Šiauliuose Greimo biustas su postamentu (aut. Gintautas Lukošaitis) iškilio prie universiteto Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto, o Kaune (paminklo aut. Stasys Žirgulis) – prie Vytauto Didžiojo universiteto.

2017 m. pabaigoje išėjo ilgai lauktas Greimo literatūros semiotikos veikalas – Guy de Maupassant'o novelės „Du draugai“ analizės vertimas į lietuvių kalbą („Maupassant. Teksto semiotika: praktinės pratybos“, vertė Kęstutis Nastopka. Vilnius: „Versus aureus“).

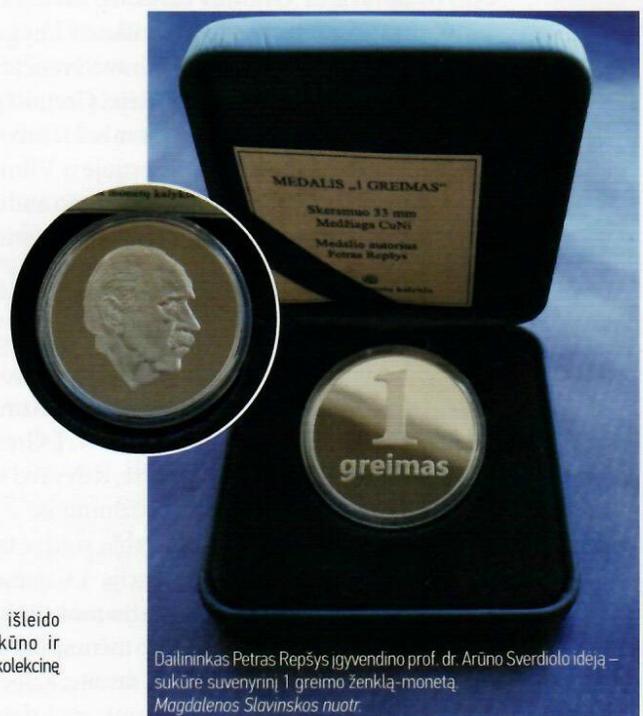
„Kokia gyvenimo prasmė?“ – tokiu klausimu, kurį Greimas kėlė visą gyvenimą, knygą „Dr. Kvadratas. Greimas ir jo semiotika“ (Vilnius: „Aukso žuvis“) pradeda semiotikė, komiksų kūrėja Miglė Anušauskaitė, savo darbu parodžiusi, kad ir rimtus dalykus galima žvelgti šmaikščiai. Jos grafinis pasakojimas atskleidžia Greimo intelektualinės raidos kelią, istorinius ir filosofinius kontekstus, kuriuose gimė semiotika, ir žaismingai paaiškina svarbiausius semiotikos teorijos postulatus. „Dr. Kvadratas“ laimėjo visą šūsnį

2017 m. Lietuvos paštas išleido Algirdui Julijui Greimui skirtą pašto ženklą (aut. dailininkė Aušrelė Ratkevičienė) bei voką su semiotiniu kvadratu. Lietuvos pašto nuotr.

Lietuvos bankas 2017 m. išleido dailininkų Rolando Rimkūno ir Giedriaus Paulauskio sukurtą kolekcinę 20 eurų sidabro monetą. Lietuvos banko nuotr.

Dailininkas Petras Repšys įgyvendino prof. dr. Arūno Sverdiolo idėją – sukūrė suvenyrinį 1 greimo ženklą-monetą. Magdalenos Slavinskas nuotr.

apdovanojimų: pateko į Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto sudarytą kūrybiškiausių 2017 metų knygų dvyliktuką; Knygos meno konkurse Grožinės literatūros ir eseistikos teminėje grupėje įvertinta premija už neįprastą mokslinio turinio ir populiaros formos sugretinimą; portalo „15min“ metų knygos rinkimuose pripažinta geriausia lietuvių autorių knygų kategorijoje. Pirmasis knygos tiražas išparduotas žaibiškai ir jau platinamas antrasis.

ŽURNALAI IR KITI LEIDINIAI

Tarptautiniai mokslo žurnalai daugiau dėmesio skyrė moksliniam Greimo paveldui ir jo semiotikos raidai, taip pat ir biografiniuose kontekstuose. Išleistas specialus Tartu universiteto Semiotikos katedros žurnalo „Sign Systems Studies“ (Vol 45 (1/2), 2017) numeris „A. J. Greimas – a life in semiotics“ (red. Remo Gramigna, Andrius Grigorjevas, Silvi Salupere); žurnalo „Semiotica: Journal of the International Association for Semiotic Studies / Revue de l'Association Internationale de Sémiotique“ (Vol 214, 2017) buvo išleisti du dvikalbiai specialūs numeriai: „A. J. Greimas and semiotics / A. J. Greimas et sémiotique“ (red. Thomas F. Brodenas, Stéphanie Walsh Matthews).

Specialiame žurnalo „Darbai ir dienos“ (2017, Nr. 68) numeryje publikuotos Kaune surengtoje konferencijoje „A. J. Greimas intelektualinėje egzilio istorijoje“ pristatytos Lietuvos mokslininkų studijos: įvairiais rakursais analizuojama Greimo egodokumentika, jo literatūrinės kritikos slinktytis ir horizontai, jo lietuvių kultūros ateities projektai ir pastangos juos įgyvendinti, tautinio komunizmo sampratos interpretacija.

Greimo gimtajame Kupiškėje vykusios konferencijos pranešimai publikuoti Karolio Rimtauto Kašponio parengtame leidinyje „Algirdo Juliaus Greimo 100-mečio ženklai“ (Kaunas: „Naujasis lankas“, 2017).

FILMAI IR LAIDOS

Ryčio Zemkausko režisuotas dokumentinis filmas „Cherchez Greimas“ gimė įgyvendinant Nacionalinės bibliotekos projektą „Algirdas Julius Greimas: sugrįžimai“. Į Greimo paieškas leistas praėjus ketvirčiui amžiaus nuo pirmojo ir per tą laiką vienintelio kinematografinės dokumentikos bandymo – Sauliaus Beržinio dar 1991-aisiais sukurtą filmo „Didysis prasmės ieškotojas Algirdas Julius Greimas“. Šiandien gyvo Greimo ieškoti galime tik per jo amžininkus, bendražygius ir mokinius, taigi Zemkauskas Lietuvoje kalbina Saulių Žuką ir Arūną Sverdiolą, o Ericą Landowski, Denis Bertrandą, Teresą Mary Keane Greimas – Prancūzijoje.

Greimo pėdomis taip pat seka Verónicos Estay Strange ir Rapahaëlio Horreino filmas „Mehr Licht! Sur les traces d' A. J. Greimas“ („Daugiau šviesos! A. J. Greimo pėdomis“), kur kalbinami Greimo mokiniai ir bendradarbiai Jeanas Claude'as Coquet, François Rastier, Ericas Landowski.

Apie Greimo mitologiją ir semiotiką kalbėta keliose ciklo „Skrajojantys ežerai. Baltų mitai ir simboliai“ televizijos laidoje, išsamiausiai – su Kęstučiu Nastopka. Internetu taip pat paskelbti jo ir Sauliaus Žuko pokalbiai apie semiotiką, kuriuos filmavo Vilniaus universiteto semiotikos studijų programos magistrantas Justinas Mazūra ir absolventė Agnė Srėbaliūtė.

Kamilės Jankauskaitės sudėtinė technika sukurtas „Mitologas“, laimėjęs Dailininkų sąjungos surengtą konkursą, kuris buvo skirtas A. J. Greimo 100-osioms gimimo metinėms.

Greimo metų gruodžio mėnesį apgintos pirmosios Lietuvoje semiotikos srities daktaro disertacijos autorius Paulius Jevsejevas, semiotikos absolventė Ksenija Kazarinova ir doktorantė Austėja Oržekauskienė apie Greimą ir semiotiką pasakojo LRT radijo laidoje.

TEŠIAMO DARBAI

Kalendoriuje Greimo metai baigėsi šių metų kovo 9-ąją, tačiau nemažai jų proga pradėtų darbų tik įsibėgėjo. Spaudai rengiama moksliniais tyrimais paremta Greimo biografija, kurią rašo Purdue universiteto (JAV) mokslininkas Thomas F. Brodenas (iš anglų k. verčia Jūratė Levina), taip pat paties Greimo dar 1960 m. sudaryta lietuviškos publicistikos rinktinė, kurios planas buvo atrastas tiriant lietuviškus semiotiko archyvus. Juose aptikti Greimo parengti, bet neskelbti pavieniai tekstai publikuojami Lietuvos kultūrinėje ir mokslinėje periodikoje.

Internetinėje platformoje www.semiotika.lt Greimui skirtose nuolat atnaujinamose skiltyse skelbiama dešimtys archyvinų jo nuotraukų, paskaitų vaizdo įrašų, radijo pokalbių su juo ir apie jį įrašai, nepublikuotų Greimo laiškų aprašų ir santraukų rinktinė, visos (iki šių dienų) iširtos jo lietuviško paveldo tekstinės medžiagos (publikuotų ir rankraštinų tekstų) katalogas. Čia taip pat pateikiama išsamiai Greimo lietuviškų publikacijų bibliografija. Pastaroji veikia kaip atvirosios prieigos archyvas – leidžia ne tik susipažinti su Greimo publikacijų sąrašu, bet ir perskaityti pačius tekstus.

Vis gausiau į viešąją erdvę išleidžiama medžiaga reikšmingai papildoma lig šiol nusistovėjusią Greimo viziją: greta Greimo semiotiko ir rezistento matome Greimą literatūros ir meno kritiką bei teoretiką, politiškai aktyvų publicistą, visuomenininką ir Lietuvos ateities projektuotoją.

Apžvalga parengta vykdant Lietuvos mokslo tarybos remiamą projektą „Algirdas Julius Greimas: idėjos“ (LIP-016/2016).